

ပၤယၢ်န ဟံၣ်ဖိဃီဖိကျိၣ်[တဖၣ်]

တၢ်ပၤယၢ်နဟံၣ်ဖိဃီဖိကျိၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဖိၣ်ဒုၣ်ဂၢၢ်လၢ၊ ကျိၣ်တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဆူညါ တဖၣ် ခဲလၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ နဖိဃုမၤန့ၢ် ကျိၣ်အကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်သ့ညါက ဒၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကထံၣ်ဘၣ်, နဟံၣ်ဘၣ်ဒီးဆဲးကျိးတဲ သကိးတၢ်ဒီး ကျိၣ်အကူၤအဂီၢ်အဒိလၢအဂၢၢ် အကျၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

ဖိသၣ်ကတီၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိစဲၣ်နီၤလၢ Victoria အပူၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲ အီၤလၢ ပုၤဘဲးထီၣ်ရံၤဖိသၣ်ကတီၢ်တၢ်မၤလိမၤဒီးဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအ တကူၢ် (Victorian Early Years Learning and Development Framework) (VEYLDF). တၢ်မၤအတကူၢ် သ့ၣ်ညါဟံၣ်ပနီၣ် ကျိၣ်အကလုာ်ကလုာ်အသန့ ဒ် တၢ်စုလီၢ်ဒိၣ်ခိၣ် အသိးဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်လၢ ကွၢ်စိလၢ ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤ ဖိသၣ်တဖၣ် လၢကပၤ ယၢ်အဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်[တဖၣ်], မၤလိအဲ ကလံးကျိၣ်ဒ်ကျိၣ်အဂၤတကျိၣ် အသိး, ဒီးမၤလိကျိၣ်အဂၤလၢတမ့ၢ်အဲကလံး ကျိၣ် ဖဲထီၣ်ဖိသၣ်ကတီၢ်တၢ်ကူၢ်ဘၣ် ကူၢ်သ့ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်တီၢ်ကျဲတဖၣ် (Early Years Education and Care programs) (VEYLDF, 2016) အခါ န့ၣ်လီၤ။

တၢ်န့ၢ်ဘျးအိၣ်အါမးလၢနဖိအဂီၢ် လၢကပၤယၢ်ဒီးဆဲးမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အဝဲ သ့ၣ် အဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်[တဖၣ်]-

- နဖိမၤအါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလၢတၢ်လဲလိာ်သးသ့ညါဒီး တၢ်ဒိၣ်ထီၣ် ထီၣ်ခိၣ်ခိၣ် တၢ်စူးကျိးဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ။
- တၢ်ပၤယၢ်နဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်[တဖၣ်] န့ၢ်မ့ၢ်တၢ်အလီၢ်အိၣ်သပုၤကတၢ် လၢ ဟံၣ်ဖိ ဃီဖိတၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်တဖၣ်, ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျးစဲတဖၣ်ဒီး တၢ်တူၢ်ဘၣ်လၢအိၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ်ထွဲဘၣ်ယးလိာ်သးန့ၣ်လီၤ။
- ဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်[တဖၣ်] မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဘျးစဲလိာ်သးလၢတၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်ဒီး နဖိအနီၢ် ကစၢ်, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်ပၤန့ၣ်လီၤ။
- တၢ်သ့နဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်[တဖၣ်] ဘျးဘျးဘျးဘျး ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤနဖိလၢ ကမၤလိကျိၣ်အဂၤ ဒ်အမ့ၢ် အဲကလံးကျိၣ်န့ၣ်လီၤ။

VEYLDF (2016) တဲန့ၢ်ပၤပုၤကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့တဖၣ်လၢ 'တၢ်မၤန့ၢ်ဒီးတၢ်ပၤ ယၢ် ကျိၣ်အခိၣ်ထံးတကျိၣ် မ့တမ့ၢ် ကျိၣ်လၢတၢ်စူးကျိးအါဖဲဟံၣ်တဖၣ်န့ၣ် အ ရဲဒိၣ်ဒီး ဆဲး စူးကျိးအါလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်နီၢ်ကစၢ်အလုၢ်အလုၢ်အပူၤ' (ကဘျးပၤ. 18). လၢတၢ်န့ၢ်အယီ, အလီၢ်အိၣ်သပုၤကတၢ်လၢ တၢ်ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဟံၣ်ဖိၣ် သကိး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အဲကလံးကျိၣ်ဒ်ကျိၣ်အဂၤတကျိၣ်လၢ ပုၤကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ အဂီၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိ ဃီဖိတဖၣ်အဂီၢ်လၢ ကဘျးစဲဘုာ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖိၣ်မၤယုာ်မၤသကိး တၢ်တပူၤယီ လၢက ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်ဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ပုၤဖိသၣ်တဖၣ်လၢကပၤ ယၢ်ဒီးဆဲး မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် အဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်[တဖၣ်] လီၤ။

ဒုးအိၣ်ထီၣ်အဲကလံးကျိၣ်ဒ် ကျိၣ်အဂၤတကျိၣ်လၢ ဖိသၣ်ကတီၢ် တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲန့ၢ်ခိၣ်ဃၢၤတဖၣ်အပူၤ

နဖိကအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အါမးလၢကမၤလိန့ၢ်အဲကလံးကျိၣ် လၢ ဘဲးထီၣ် ရံၤဖိ ဖိသၣ်ကတီၢ်တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲ (Victorian Early Childhood Education and Care) န့ၢ်ခိၣ်ဃၢၤတဖၣ်အပူၤလီၤ။ တၢ်ယု

ထံၣ်သ့ၣ်ညါတဲဘၣ်ပုၤလၢ 'ပုၤဖိသၣ်မၤလိသ့ထီၣ်သးဒီးအဲကလံးကျိၣ် (မ့တ မ့ၢ် ကျိၣ်အဂၤတကျိၣ်) ဒ်ကျိၣ်အဂၤတကျိၣ်သ့ ခိဖျိတၢ်လဲၤခိဖျိအိၣ်ဒီးကျိၣ်, မၤ ဖျိထီၣ်တၢ် အဒိလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီးတၢ်သိၣ်လိကျိၣ်, ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်ဘၣ်ဘျး ဘၣ်ဒါလၢကမၤန့ၢ် ကျိၣ်အသီတကျိၣ်' (VEYLDF, 2016, pg. 22).

တၢ်သ့ၣ်ညါကျိၣ်တကျိၣ်န့ၢ်မၤစၢၤပုၤဖိသၣ်လၢကန့ၢ်ပၤ ကျိၣ်အဂၤတဖၣ်မၤ တၢ်ဒ်လဲၣ် သ့န့ၣ်လီၤ။ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢပုၤဖိသၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်လၢကျိၣ်တကျိၣ် အပူၤန့ၢ် တၢ်ဆိတလဲအါဆူ ကျိၣ်အသီတကျိၣ်သ့န့ၣ်လီၤ။ တၢ်အံၤခိဖျိဟံၣ်ဖိ ဃီဖိကျိၣ်လၢ ပုၤဖိသၣ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၤကျိၣ်အသီ, အတၢ်ဘျးတဖၣ် ဒီးဝါၣ်ညါတ ဖၣ်လီၤ။ ဖဲနဖိစးထီၣ်ဘျးလီၤအသးလၢအဲကလံးကျိၣ်အခိၣ်အယၢ်အပူၤအခါ, အဝဲသ့ၣ်အိၣ် ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကန့ၢ်ပၤအဲကလံးကျိၣ် လၢကျဲအဘိဘိအ ပူၤန့ၣ်လီၤ။ အဝဲသ့ၣ်ကအဲၣ်ဒီးန့ၢ်လီၤပုၤန့ၢ်လၢ ဒီးဂဲၤလိာ်ကွဲးပုၤဖိသၣ်အ ဂၤဒီး ပုၤကူၢ်ဘၣ် ကူၢ်သ့တဖၣ်ကဟ့ၣ်လီၤတၢ်အဒိအတၢ်လၢအဂ့ၤဒီး တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်အါမးတဖၣ်လၢ နဖိအဂီၢ် လၢကန့ၢ်ပၤဒီးမၤလိသ့သးဒီးအဲကလံးကျိၣ် န့ၣ်လီၤ။

ကျိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အပတီၢ်လၢအဘၣ်ဘျးဘၣ်ဒါ ဆူပုၤ ဖိသၣ် အကျိၣ်အခိၣ်ထံးတၢ်လဲၤခိဖျိတဖၣ်, တၢ်လဲၤခိဖျိဒီးကျိၣ်အသီဒီး န့ၢ်ခိၣ် ခိၣ်ဃၢၤအသီ တဖၣ်လၢတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤလိမၤဒီးဝဲတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ။ ပုၤ ဖိသၣ်အကျိၣ်အကလုာ်ကလုာ်ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်တကတီၢ်ယီ, လၢတၢ်ဆၢက တီၢ်တက တီၢ်န့ၢ်, ကတီၢ်ကျိၣ်တကျိၣ်အါန့ၢ်ကျိၣ်အဂၤတကျိၣ်န့ၣ်လီၤ။ အဆိ ကတၢ် ပုၤဖိသၣ်ကမၤယုာ်ကျိၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကတီၢ်တၢ်အခါန့ၣ်လီၤ။ အဝဲသ့ၣ် ကသ့ၣ်ညါတၢ်ကတီၢ်လၢကျိၣ်တကျိၣ်အပူၤဒီးအဂၤတကျိၣ်န့ၢ်တသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ် ဘၣ်. လၢကပၤယၢ်တၢ်ကတီၢ်တၢ်သ့ဘျးဘျးဘျးဘျးလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်တဲ သကိးတၢ် အပူၤန့ၢ်, အဝဲသ့ၣ်စူးကျိးကျိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲန့ၣ်လီၤ။ တၢ် အံၤမ့ၢ်န့ၢ်ခိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ဆိတလဲမၤဘၣ်လိာ်အါသ့ညါလၢ ပုၤဖိ သၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ဖဲအဝဲသ့ၣ်စူးကျိးအဝဲသ့ၣ်အကျိၣ်တဖၣ်လၢကျိၣ်အါကလုာ် အပူၤန့ၣ်လီၤ။

သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်...

တၢ်အံၤဟံးန့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ် လၢက သ့ၣ် ထီၣ်တၢ်ဆဲးကျိးတဲသကိးတၢ်ဘျး ဘျးဘျး ဘျးလၢကျိၣ်အသီအပူၤ ဒီးပုၤဖိသၣ်တဖၣ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီး တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤလၢတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆိၣ်သန့လၢပုၤဒိၣ်တုၢ်ခိၣ်ပုၤတဖၣ်လၢ အိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အကဟံၣ် ကပၤ ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤခိဖျိ တၢ်မၤလိမၤဒီးကျိၣ်အသီ တကျိၣ်အကျိၣ်အကျဲအခါန့ၣ်လီၤ။

တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ ပုၤဖိသၣ်ခဲလၢ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကစူးကျိးမၤလိ အဝဲသ့ၣ် အ ဟံၣ်ဖိဃီဖိအကျိၣ်[တဖၣ်] (UNCRC, 1989) လီၤ။

တၢ်ဂ့ၢ်ဒီးသန့
Department of Education and Training, 2016. *Victorian Early Years Learning and Development Framework*.
UNICEF, 1989. *United Nations Convention on the Rights of the Child* (UNCRC).